

रहस्यकथा

ती

ती...

लेखक : मिलिंद कपाळे

मिलिंद कपाळे

ती...

मिलिंद कपाळे

ई साहित्य प्रतिष्ठान

ती...

मिलिंद कपाळे

फोन : +९१- ८३९०४०५८००

पत्ता : की ४०३ Ashok Meadows, Hinjewadi Phase १,
पुणे, ४११०५७

ब्लॉग : new-poet-on-block.blogspot.com

मुखपृष्ठ स्केच- निधी कपाळे

या पुस्तकातील लेखनाचे सर्व हक्क लेखकाकडे सुरक्षित असून पुस्तकाचे किंवा त्यातील अंशाचे पुनर्मुद्रण वा नाट्य, चित्रपट किंवा इतर रूपांतर करण्यासाठी लेखकाची परवानगी घेणे आवश्यक आहे तसे न केल्यास कायदेशीर कारवाई होऊ शकते.

This declaration is as per the Copyright Act 1957 read with Sections 43 and 66 of the IT Act 2000. Copyright protection in India is available for any literary, dramatic, musical, sound recording and artistic work. The Copyright Act 1957 provides for registration of such works. Although an author's copyright in a work is recognised even without registration. Infringement of copyright entitles the owner to remedies of injunction, damages and accounts.

प्रकाशक: ई साहित्य प्रतिष्ठान

www. esahity. com

esahity@gmail. com

Whatsapp- 9987737237

(विनामूल्य पुस्तके मिळण्यासाठी आपले नाव व गाव कळवा)

प्रकाशन: ६ ऑगस्ट २०२३

©esahity Pratishthan®2023

- विनामूल्य वितरणासाठी उपलब्ध.
- आपले वाचून झाल्यावर आपण हे फॉरवर्ड करू शकता.

हे ई पुस्तक वेबसाईटवर ठेवण्यापूर्वी किंवा वाचनाव्यतिरिक्त कोणताही वापर करण्यापूर्वी ई-साहित्य प्रतिष्ठानची परवानगी घेणे आवश्यक आहे.

प्रस्तावना

मी मिलिंद कपाळे, कल्याण इथे लहानाचा मोठा झालो. तिथल्या एका पुस्तक संग्रहालयाचा मी सभासद होतो आणि विविध पुस्तके वाचत असतांना, मृत्युंजय किंवा नारायण धारपांची पुस्तके ह्यातून मला एकंदरीत शौर्यकथा आणि थरारक कथांची गोडी लागली. १० इयत्तेपर्यंत माझे शिक्षण मराठी भाषेत झाले आणि विज्ञान शाखा निवडूनही माझी मराठी भाषेशी मैत्री टिकून राहिली. नोकरी करत असतांना मी मराठी लेख, कविता असे लिहित असे. कोरोनाच्या काळात घरून काम सुरु असतांना बराच वेळ जवळ असल्यामुळे मी कथा लिहायला सुरुवात केली. त्या प्रयत्नातून ती... चा जन्म झाला.

माझ्या कथा लिखाणावर शेरलॉक होल्म्स, नारायण धारप ह्यांचा बराच प्रभाव असल्याचे दिसून येईल. मुखपृष्ठ माझ्या मुलीने निधीने काढलेले pencil sketch आहे. माझ्या कुटुंबियांना आणि काही मित्रांना कि कथा आवडली आणि त्यातून तिला छापावे असा निर्णय झाला.

समाजात वावरत असतांना आपण अनेक नवे प्रकल्प उभे राहतांना पाहतो. त्या प्रकल्पांमागे नेमकं काय घडते ह्याची एक सामाजिक आणि राजकीय घडामोडींची कहाणी आहे. व्यक्ती तितक्या प्रकृती असतात. चांगले वाईट सगळेच

लोक आपल्या सभोवताली असतात आणि प्रत्येकाचा दृष्टीकोण वेगळा असल्या कारणाने एकाच गोष्टीचे अनेक अर्थ निघू शकतात. ती... मधली नायिका तिचा दृष्टिकोण बाजूला ठेवत सत्य काय आहे त्याचा शोध घेत कसा न्याय मिळवून घेते त्याची हि कहाणी आहे. गोष्ट रहस्यमय आहे आणि ती वाचकाला गुंतवून ठेवेल अश्याप्रकारे मांडण्याचा प्रयत्न केला आहे. दोषी कोण आणि चांगले कोण का प्रश्न सतत भेडसावत राहिल आणि त्यासाठी सलगपणे वाचून संपवण्याची इच्छा वाचकांमध्ये वाढेल. कथा कंटाळवाणी ना होता शेवटपर्यंत रंजक राहिल ह्याचा कटाक्षाने प्रयत्न केलेला आहे. वाचकाला खऱ्या प्रसंगांची आठवण करून देणारी वास्तवादी अशी हि कहाणी आहे.

मी आपल्या समोर जे सादर करत आहे, ते गोड मानून घ्यावे आणि वाचून जी काही समीक्षा करावयाची आहे, ती वाचकांनी करावी ही नम्र विनंती. आपल्याला आवडले, नाही आवडले, काहीही असो, कळवावे ही सादर विनम्र विनंती... धन्यवाद!

मिलिंद कपाळे

फोन : +९१-८३९०४०५८००

तो आणि ती...

इतकी थंड हवा अशी अचानक का वाहत असेल, त्याच्या मनात विचार आला. सगळं एकदम शांत, इतकासा देखील आवाज नाही आणि अचानक अशी हवा. थंड गार, अंगावर शहारा आणणारी. आज दिवस फारच लांबला, खूप कामं आली दुपारपासून आणि मग उशीर झाला निघायला. त्यात रिक्षा पण मिळाली नाही. चालत असा कधी आलोच नाही मी इतक्या दिवसात. हा सगळा परिसर माहित असूनही रात्री किती वेगळा वाटतोय. मनात सतत विचार सुरु होते त्याच्या. तो पहिल्यांदाच घरापासून दूर नोकरीच्या निमित्ताने अश्या दूर आणि फारशी गजबज नसलेल्या ठिकाणी कामानिमित्त आला होता. तो शिकत असतांना हुशार आणि बोलका होता. त्याच्या मनमिळाऊ व्यक्तिमत्वामुळे शिक्षक आणि इतर विद्यार्थी ह्यांच्यामध्ये तो एक सालस मुलगा म्हणून ओळखला जायचा. ऍडव्हेंचर युक्त पर्यटन त्याला फार आवडायचे. शाळेत आणि कॉलेज मध्ये शिकत असतांना मित्रांसोबत बरेचदा डोंगर आणि किल्ले चढणे. सायकल वरून लांब फिरायला जाणे. आकाशदर्शन आणि कॅम्पिंग च्या निमित्ताने अश्या दूरच्या ठिकाणी आणि खेडेगावात जाणेही होत असे. तेव्हा मित्र सोबत असायचे पण आता तो एकटा होता आणि रात्र बरीच होत आली होती. कचेरी पासून जवळपास एक सव्वा तास चालून येणं कधी झालं नव्हतं. त्यात दिवसभराचा शीण. कधी एकदा घरी जातोय आणि झोपतोय असं त्याला वाटत होतं.

परत एकदा थंड हवेची झुळूक आली. तो थांबला. मागे वळून बघावंसं वाटत होतं पण हिम्मत होत नव्हती. थोडं थांबून तो परत चालू लागला. आजूबाजूला लखख

अंधार आणि त्यात रातकिड्यांचा आवाज वातावरण अजून भयावह करत होतं. टॉर्च वापरल्यामुळे मोबाईलची बॅटरी कमी होत होती आणि अजूनतरी अर्धा तास चालायचं होतं. रात्री एकटं चालतांना सुंदर निसर्ग देखील घाबरवून सोडतो. मनात नको नको ते विचार आणि त्यात मधेच एखादा कुत्रा ओरडतो. इतक्या लांब चालत येतांना त्याला लक्षात आलं की त्याच्या बुटाची लेस निघाली आहे, तो खाली वाकला तर परत थंड हवेची झुळूक आली. त्यानी पटकन ती निघालेली लेस तशीच बुटात कोंबून चालणं सुरु केलं. मधेच शांतता झाली कि त्याच्याच चालण्याचा आवाज त्याला स्पष्ट ऐकू येत होता आणि त्यानेही थोडी भीती वाढत होती. त्याने मान वर करून पाहिलं तर दूर एक झाड आणि थोडासा प्रकाश दिसत होता. तिथं गेलो की थोडं पाणी पिऊन थांबूया असा विचार करत तो झपाझप पाय टाकू लागला. थोडं चालल्यावर त्याने समोर पाहिलं तर ते झाड तेवढंच दूर दिसलं जेवढं थोड्या वेळे आधी दिसलं होतं. तो थोडा बावचळला. हे काय सुरु आहे. आता पर्यंत आपण झाडाखाली पोहोचायला हवं होतं नाही का? अंदाज घेण्यासाठी परत एकदा मागे बघावंसं वाटलं त्याला. परत हवेची झुळूक आली. परत तो पुढे चालू लागला. मोबाईल ची बॅटरी खूपच कमी झाली होती म्हणून त्याने तो बंद करून खिशात ठेवला.

१२:१२ अशी वेळ पाहिल्याचं त्याला आठवलं. मधे मधे थंड हवेची झुळूक येत होती आणि तो चालत पुढे जात होता. रात्रीत आपला अंतराचा अंदाज चुकतो हे त्याला माहित होतं परंतु इतका कसा काय चुकू शकतो. असं म्हणतात की एक गोष्ट वाईट होऊ लागली की एका मागोमाग एक गोष्टी वाईट होत जातात. आता

कुठून तरी एखादी गाडी यावी आणि आपल्याला घरी घेऊन जावी असं त्याला सारखं वाटत होतं.

साधारण १५ मिनिटे चालल्यावर त्याला ते झाड लागलं. त्याने पाणी पिऊन थोडा पायांना आराम दिला. वेळ पाहायला मोबाईल काढला तर १२:१२ वेळ दिसली. आता त्याला वाटलं की काहीतरी बिनसलंय. वेळ अशी थांबू कशी शकते? मागे वळून पहावं असं वाटलं आणि परत थंड हवेची झुळूक. जणू काही ती हवा त्याला मागे वळून न पाहता, पुढे जा पुढे जा असं सांगत होती. त्याने एकदा तो घराच्या दिशेनेच जात आहेना त्याची खात्री केली आणि मोबाईल बंद करून खिश्त्यात ठेवला. १२:१२ ही वेळ काही बदलली नव्हती. जरा जीवात जीव आल्यावर त्यानी धावत जायचं ठरवलं. जसा तो धावणार तशी पुन्हा थंड हवेची झुळूक आली आणि तो थांबला. त्याने जसा तो आधी चालत होता तसं चालत जायचं असं ठरवलं. आता तो विचार करू लागला की थंड हवा कुठून बरं येत असेल? रस्त्याच्या दोन्हीकडे शेत आणि मधे थोडी थोडी मोकळी जागा. फक्त थोडीच आणि तीही थंड गार हवा कशी? एवढ्यात त्याला दूरवर थोडी गजबज आणि प्रकाश दिसू लागला. त्याला माणसे पाहून जरा बारा वाटू लागलं. चालत चालत शेवटी तो एकदाचा घरी पोहोचला. मोबाईल चार्जेरला लावतांना त्यानी वेळ पहिली तर १:१० वाजले होते. त्याचा जीव भांड्यात पडला. सगळं ठीक आहे आता झोपावं, त्यानी ठरवलं.

सकाळी उठून नेहेमीप्रमाणे त्याने बातम्या लावल्या तर, कोणाच्यातरी मरणाची बातमी होती. त्याचंच गाव आणि जवळपासच्या भागात आणि मृत्यूची वेळ १२:१२ ची. त्याने पाहिले तर एका युवतीचा फोटो. झाडाखाली अचानक

आलेल्या हृदयविकाराने निधन. पण मी तर तेव्हा तिथेच होतो. मला हे कसं दिसलं नाही. ही मुलगी किंवा अजून कोणी. असा विचार आल्याबरोबर परत एकदा थंड हवेची झुळूक आली आणि सोबत कानात आवाज आला. मी तुला घेऊन घरी आले. कारण तुझी वेळ आली नव्हती. मागे वळून पाहिलं असतंस तर जे झालं ते पाहून तुझा देखील बळी गेला असता. तुझ्या घड्याळात जेव्हा वेळ थांबली होती तेव्हा त्या युवतीची वेळ संपत होती. आता तुला बरेच काही काम करायचे आहे पुढे. तो आणि त्या थंड हवेची झुळूक पुन्हा कधीही भेटले नाही. परंतु हा प्रसंग त्याच्या मनात खोलवर एक छाप सोडून होता.

काळ आला होता पण वेळ आली नव्हती ह्या म्हणीची आता त्याला चांगलीच ओळख पटली.

ती आणि ते...

मी आज हवा आहे. जे चांगले आहेत त्यांना थंडावा देणारी आणि जे वाईट आहेत त्यांना ठिकाणावर लावणारी. मी अशी का आहे आणि का झाले हे तुम्हाला सविस्तर कधीतरी सांगेनच. नियतीने मला हे रूप धारण करून देऊन ही महत्वाची जवाबदारी दिली आहे की जमेल तसं ह्या समाजाचं भलं करायचं. मी माझं काम रात्री सुरु करते. कारण माहित आहे का ते? कारण जी समाजाच्या लक्षात येत नाहीत अशी वाईट कामं मी रात्रीच होतांना पाहिली आणि अनुभवली आहेत. दिवसा मुखवटा घालून फिरणारी काही समाजबाधक गिधाडं रात्रीच्या अंधारात कोणाला कळू नये म्हणून अश्या अमानुष गोष्टी करतात की ज्याला त्यांचा नाश हाच एक पर्याय उरतो. आता ही चार माणसे बघा जी ह्या झाडाकडे येत आहेत. म्हणायला गेलं तर भावी पिढी आणि उद्याचे नेते पण ह्यांना साधी नाती सांभाळता येत नाहीत. माणूस म्हणून माणसांकडे पाहता येत नाही. केवळ पैसे मिळावेत म्हणून कोणताही गुन्हा करायला तयार. मग त्यात कोणाचा जीव जाईल किंवा कोणाचं आयुष्य उध्वस्त होईल त्याची काही चिंता नाही. "भरतय आपलं ताट मग लागेना कोणाची वाट" हे ह्यांचं धोरण. पण आता ह्यांना हे सांगायची वेळ आली आहे की "तुमचा काळ ही आला आहे आणि वेळ ही". चला माझं काम सुरु.

दुसऱ्या दिवशी सकाळी त्याने नेहेमीप्रमाणे बातम्या लावल्या आणि खबर होती. पिंपळाच्या झाडाखाली चार मृत शरीरं सापडली. मृत्यूचं कारण हृदयविकाराने अचानक झालेला मृत्यू. मृत्यूची वेळ १२:१२. त्याने पुन्हा एकदा झाड पाहिलं आणि

त्याला आठवलं, अरेच्या हे तर तेच झाड, ज्या खाली मी त्या रात्री पाणी पिण्यासाठी थांबलो होतो, आणि त्याच दिवशी ह्याच वेळी, एका युवतीचा मृत्यू झाला होता. म्हणजे एकाच ठिकाणी इतक्या सगळ्यांचे मृत्यू आणि तेही एका विशिष्ट वेळी. हे प्रकरण आहे तरी काय?. नक्कीच काहीतरी मोठं कारस्थान आहे किंवा होऊ जात आहे. ५ माणसे अचानक त्याच वेळी त्याच जागी हृदयविकाराच्या झटक्याने कशी बरं मरू शकतात?

बातमीदार सांगत होता की ह्या चार जणांकडे समाजसेवक आणि भावी नेते ह्या नजरेनी पाहिलं जात होतं. ह्या क्षेत्रातल्या युवा कार्यकर्त्यांचे असं अकस्मात मरण पावणे धक्कादायक आणि संशयास्पद आहे. जर कोणाला ह्या बाबतीत माहिती द्यावयाची असेल तर लगेचच नजीकच्या पोलीस स्टेशनवर संपर्क साधावा. ह्या घटनेची पूर्ण आणि खोलवर चाचणी व्हावी अशी नगरसेवकांनी आणि मृतांच्या नातेवाईकांनी मागणी केली आहे. त्यानी विचार केला, जावं का आपण माहिती द्यायला. कदाचित काहीतरी मदत होईल. आपल्या कानात आलेला आवाज काही सांगायचा प्रयत्न करत होता, की माझी कोणीतरी मदत करत होतं. पण मी तर कोणाला पाहिलं नाही. मग पोलिसांना काय सांगणार? अखेर त्याने हिम्मत करून त्याचा अनुभव पोलिसांना सांगायचं ठरवलं.

आपलं नाव गुप्त ठेऊन त्याने त्या दिवसाचा सगळा तपशील उपस्थित इन्स्पेक्टर ला सांगितला. सगळा तपशील ऐकून इन्स्पेक्टर देखील जरा विचारात पडले. असं होऊ शकतं का? मोबाईल मधली वेळ थांबू कशी शकते? कदाचित मोबाईल हँग झाला असेल. थंड हवा रात्री वाहू शकते. बरेचदा वाहते. घाबरल्यामुळे आणि रात्रीची वेळ असल्यामुळे कदाचित भास झाला असेल. कधी कधी भीती पोटी

सरळ साधी परिस्थिती देखील गूढ आणि भयावह वाटू शकते, असा विचार करून इन्स्पेक्टर म्हणाले की ठीक आहे, मी नोंद केली आहे. अजून काही माहिती हवी असेल तर संपर्क करेन. इतर कोणाला ही माहिती सांगू नका. तो होकार देऊन घरी परत आला.

त्याचं मन काही त्याला स्वस्थ बसू देईना. सारखे विचार येत होते की काय बरं झालं असेल? आणि मला कसं काही झालं नाही. ह्या सगळ्यांचं काही ना काही तर कारण नक्कीच आहे. कसं शोधायचं आता नक्की काय झालय आणि का झालं ते. एकदा त्या ठिकाणी जाऊन येऊया, बघुया काही सापडतं का ते तर. तिथे पोहोचल्यावर तो म्हणाला, हेच ते झाड. अरे ही विहीर कुठून आली. ही तर इथे नव्हती त्या दिवशी. फक्त झाड आणि थोडा प्रकाश होता. होऊ शकतं मला अंधारात दिसली नसेल, पण त्या दिवशी तर मी इथे तब्बल १५ मिनिटे थांबलो होतो आणि अगदी इथेच उभा होतो मग इतकी मोठी विहीर दिसली कशी नाही. ह्या विहिरीचं काही तरी रहस्य तर नक्कीच आहे. तेवढ्यात विहिरीतून एक आवाज आला. इथे तुला पाहून मला आता माझ्या योग्य निर्णय घेतल्याबद्दल आनंद होतं आहे. तुझ्या मनात जे कुतूहल आहे ते असणं साहजिक आहे. परंतु नको त्रास करून घेऊस इतका. तुला कळेल वेळ आली की, अजून तुझी वेळ आली नाही....

सत्याचा शोध...

सत्य हे कधी कधी कल्पनेपेक्षाही विचित्र आणि भयंकर असतं. कल्पना ही एखाद्या व्यक्तीचा विचार असतो तर सत्य हे अनेक गोष्टींचा घडलेला परिणाम असतो. जोवर त्या सगळ्या गोष्टींचा एकमेकांशी काय कसा आणि कुठे संबंध आहे ते कळत नाही तोवर सत्य माहित करून घेणं कठीण असतं. गावात झालेल्या ५ मृत्यूंच्या घटनेमुळे सगळीकडे चर्चा सुरु झाली होती. काय झालं असेल ह्याचं सगळ्यांनाच कुतुहूल होतं आणि चिंता देखील होती. हे इतक्यावरच थांबलं नाही तर ? अजून बळी गेले तर ? जवळपास सगळ्यांनीच त्या झाडापासून दूर राहायचं ठरवलं.

इन्स्पेक्टरनी सत्याचा शोध घेणं सुरु केलं. सर्वप्रथम मृत्यूचे कारण आणि वेळ तपासायला ते गेले. तिथे त्यांना कळलं की निधन हृदयविकाराने जरी झालं असलं तरी कोणालाही हृदयविकाराचा तसा त्रास नव्हता. कोणताच इतर त्रास किंवा आजार देखील निदान करतांना समोर आले नव्हते. शरीरावर कुठेही जीवघेणी इजा नव्हती. कदाचित काहीतरी अचानक घडून किंवा पाहून हृदय बंद झालं असावं असं म्हणता येईल. मृत्यूची वेळ १२:१२ कशी ठरवलीत असं विचारल्यावर डॉक्टर म्हणाले की हृदय बंद होऊन किती वेळ झाला असेल तो अंदाज लावता येतो शरीराच्या थंडपणावरून. खात्रीने तंतोतंत वेळ नसली कळत तरी अंदाज लागतोच. १२:१२ हे कसं लिहिले गेले ते काही मला नक्की आठवत नाही. काही आठवलं तर सांगतो असं म्हणून ते निघून गेले.

इन्स्पेक्टर नोंद करता करता विचार करू लागले... तंतोतंत वेळ तीच आहे जी त्या इसमाने मला सांगितली होती. एक युवती गेली हे होऊ शकतं पण ४ जण एकाच वेळी कसे बळी जाऊ शकतात. मोबाईल वरची वेळ थांबणं, ५ जण त्याच वेळी बळी जाणं हे सगळं काहीतरी सांगायचा प्रयत्न करत आहेत पण समजत नाहीये काय ते. असं होऊ शकतं की त्या इसमाने जे अनुभवलं ते खरं असेल. पण बुद्धी काही मान्य करत नाही. हे प्रकरण थोडं किचकट आहे समजायला. अचानक त्यांची नजर त्याच्या नोंदीवर गेली जी त्या इसमाशी बोलतांना त्यांनी घेतली होती. तो दिवस होता १२ डिसेंबर. पुन्हा १२:१२. हे १२:१२ आता स्पष्ट होत जातंय. १२:१२ चा पत्ता लागला तर कोडे सुटेल कदाचित.

तो आता रोज त्याच्यावर घडलेल्या प्रसंगाचा विचार करू लागला. एक एक छोटी गोष्ट नमूद करू लागला. तो कुठे कुठे थांबला. मोबाईल पहिल्यांदा कुठे तीच वेळ पुन्हा पुन्हा दर्शवत होता. थंड हवा पहिल्यांदा कधी त्याला स्पर्श करून गेली. आता त्याला एक गोष्ट खात्रीने आठवली की घरी कानात आलेला आवाज आणि विहिरीतून आलेला आवाज सारखाच होता, किंबहुना एकाच स्त्रीचा होता. स्त्रीचा.. हो नक्कीच स्त्रीचा. तिचं ते वाक्य.. मी तुला घेऊन आले होते घरी.. कोण आहे ती.. ह्या ती चा पत्ता लागला तर गूढ कळेल

जेऊन तो पुन्हा एकदा त्या झाडाखाली येऊन पोहोचला. ती विहीर ते झाड आणि तो प्रकाश सगळं जसंच्या तसं होतं. ही जागा इतकी जीवघेणी असू शकते का ? इथे काय झालं असेल ? मला त्या दिवशी हे झाड पहिल्यांदा दिसलं तेव्हा जवळ वाटलं होतं. पण इथे यायला मला तब्बल १५ मिनिटे लागली होती. त्या वेळात तर त्या युवतीला काही झालं नसेल ना ? पण मी तर काहीच ऐकलं नाही.

काही वेळ तिथे थांबून तो घरी परत आला. बातम्या लावल्या तर तीच चर्चा. पोलिसांचा तपास सुरु. झाडा बाजूचा सगळा परिसर पोलिसांनी सील केला आहे. अरे हे काय ? मी तर आताच तिथे जाऊन आलो. मला तर काही पोलिसांची बंधनं सील असं काही दिसलं नाही. तो एकदमच चक्रावून गेला. मला इतरांपेक्षा वेगळ्या गोष्टी का दिसत आहेत ? मला ती जागा वेगळी का दिसत आहे ? ह्या एकंदर घटनेत मी गुंतावे की नाही ? की मी अजून खोल गुंतत जात आहे ? काय बरं करावं ? पोलिसांना सांगावं का हे सगळं, पण ते विश्वास ठेवतील का ?

इतक्यात त्याची नजर वृत्तपत्रावर गेली, तिथे वाक्य होतं.. जे दिसतं तसं नसतं म्हणून जग फसतं, खोलवर विचार करून पुढचं पाऊल घ्या. त्यानी मनाशी ठरवलं की मी स्वतःच जमेल तितका तपास लावीन आणि काही ठोस हातात लागलं तर पोलिसांना सांगिन. असं होऊ शकतं की ह्या सगळ्या मृतांमधे काहीतरी साम्य असेल. त्यांनी रात्री १२:१२ ह्या वेळी एकत्र असं काहीतरी केलं असेल ज्यामुळे त्यांना आपला जीव गमवावा लागला असेल. हे सगळं कोणीतरी घडवून आणत असेल. हा जो आवाज माझ्या कानात पडत होता, कदाचित त्याचाही काहीतरी संबंध असेल. हे सगळं खूप गुंतागुंतीचं आहे पण आता मी ह्यात नकळत का होईना अडकलो आहे आणि माणुसकीच्या नात्याने ह्याचा छडा लावणं आवश्यक आहे. कदाचित ह्यामुळे कोणाला न्याय मिळू शकेल. आणि परत तो आवाज आला... न्याय कोण कोणाला देणार हे कोण ठरवणार.. जगात सगळ्यांनाच न्याय नाही मिळत.. मी मला स्वतःला न्याय मिळवून देत आहे आणि देत राहणार.. तुझी वेळ आली की तुलाही कळेल..

त्यांची शोकांतिका..

असं म्हणतात की माणूस जन्मतः चांगला किंवा वाईट नसतो तर परिस्थिती त्याला तसं बनवते. न्याय देवता वाईट काम केलं की बदलायची संधी देते. पण कधी कधी अगदी भीषण गुन्हे देखील बाहेर येत नाहीत. नोंदवले जात नाहीत. एखाद्याचं आयुष्य उधवस्त होतं आणि ते ज्यांनी केलं त्यांना काहीच होत नाही. हा अन्याय नाही का ? मग अश्या व्यक्तींना धडा शिकवणं बरोबर आहे की चूक ?

आपल्या डोळ्यांसमोर काही खूप वाईट होत असेल तर ते होऊ नये म्हणून पूर्ण प्रयत्न करणे आणि जशी जमेल तशी मदत करणे हे आपलं कर्तव्य आहे. माणुसकीच्या नाही तर एक स्त्री असण्याच्या नात्याने तरी काहीतरी करायला हवं होतं तिने. त्या दिवशी जर तिने न घाबरता कोणाचीतरी मदत घेतली असती तर कदाचित, इतकं भयाण काही झालच नसतं. ती नुसती तिथे उभी राहून पाहत होती आणि मदतही करत होती. तरुण असली तरी सगळं समजत आणि कळत होतं तिला की जे होत आहे तो अन्याय आहे. त्या दिवशी जे झालं ते झालं पण नंतर जेव्हा तिच्याकडे संधी होती तेव्हा देखील तिने काहीच केलं नाही. जे डोळ्यासमोर घडलं ते कोणालाच सांगितलं नाही. मग मीही मनाशी ठरवलं की जे जमेल ते करायचं आणि जे जे सामील होते त्यांना धडा शिकवायचाच.

मनातला तो क्रोध एकवटून त्याला मी ऊर्जा म्हणून वापरायचं असं ठरवलं. माझी ही अवस्था ज्यांनी ज्यांनी केली त्यांना ती जाणीव करून देण्याची, त्यांचा

काळ आणि वेळ आली आहे हे सांगायची आणि माफ न करता येणाऱ्या चुकीची त्यांना शिक्षा द्यायची संधी मी शोधू लागले. अखेर अगदी अचूक वेळी ती तरुणी त्या झाडाखाली आली. तिला दुरून येतांना पाहून मी आजूबाजूचा पाला पाचोळा जमा करून विहिरीचं तोंड झाकून टाकलं. ती जवळ येताच तिचा तोल जाऊन ती विहिरीत पडू लागली. त्याच वेळी तिला त्या भयाण रात्री जे जे झालं ते मी दाखवलं. मला पाहून तिला खूप मोठा धक्का बसला आणि तिच्या काळजाचा ठोका चुकला. तिला अलगद उचलून मी झाडाखाली ठेवलं. तिच्या डोळ्यातला तो थरकाप अजूनही दिसत होता. मी तिचे डोळे मिटले आणि परिसर जसाच्या तसा परत ठेऊन तिथून निघून गेले. वेळ होती १२:१२.

इच्छाशक्ती प्रबळ असेल तर ज्या गोष्टी हव्या तश्या घडत देखील जातात. काही दिवसांनी ते चार जण मला झाडा कडे येतांना दिसले. मी माझी सगळी शक्ती एकवटून वावटळ बनवलं आणि त्या सगळ्यांना उंच उडवत गोल गोल फिरवू लागली. त्यांना खूप भीती वाटत होती. वाचवा वाचवा असे ते सगळे ओरडत होते. ते हवेत गोल गोल फिरत असतांना त्यांना मी माझे रौद्र रूप दाखवले. त्यांचा विश्वास बसेना. हे कसं शक्य आहे. तिची तर आपण राखरांगोळी केली होती.

हे वादळ, तिचं असं दिसणं हे त्या चार जणांना झेपण्या पलीकडे होतं. एक एक करत त्यांच्या श्वास बंद होऊ लागला आणि ते सगळे चेतनाहीन झाले. मी अलगद त्यांना जमिनीवर आणलं. त्यांच्या शरीरातले प्राण जातांना त्यांना हे नक्कीच समजले असेल की एखाद्याचं आयुष्य भयाण कराल तर तुमचंही होईल. वेळ होती १२:१२.

१२ डिसेंबर ही तारीख काही इन्स्पेक्टर च्या डोक्यातून जाईना. काय झालं असेल ह्या तारखेला? ह्या वर्षी तर नाही, कदाचित मागच्या वर्षी काही झालं आहे का ते पहावं असा विचार करून त्यांनी फाइल्स पहाणं सुरु केलं. मागच्या पाच वर्षात १२ डिसेंबर ला काही झाल्याची नोंद दिसली नाही. त्यांनी आता सगळ्या मृतांची माहिती गोळा करणं सुरु केलं. त्यांचे नाव, गाव, एकमेकांमध्ये काही अशी गोष्ट जी त्यांना एकत्र आणू शकते. कित्येक प्रश्न होते समोर. ही घटना इतकी काही साधी सोपी नाही. खोलवर विचार आणि खूप माहिती गोळा करावी लागेल. पुढचे काही दिवस खूप कामात जातील असं वाटतंय. प्रकरण गंभीर अणि राजकीय असल्याने इतर कोणालाही त्यात न सामील करणंच जास्त योग्य आहे असा त्यांनी विचार केला

एकीकडे त्याची रोज त्या जागी जाऊन काही पत्ता लागतोय का ते पहाणं सुरु ठेवलं. आजूबाजूचा अंदाज घेतल्यानंतर, त्याने त्या विहिरीत एक दगड टाकून पहिला. बराच वेळ काही आवाज आला नाही. त्याने अजून मोठा दगड टाकून पहिला पण आवाज काही येईना. बराच वेळ वेग वेगळ्या तर्हेने त्यांनी अंदाज घेण्याचा प्रयत्न केला पण ती विहीर किती खोल आहे किंवा त्यात काय आहे ते काही त्याला उमजेना. त्याने विचार केला की दिवस असतांना येऊन पाहावं कदाचित अंदाज लागेल तितक्यात कानात आवाज आला... विचार खोलवर कर.. विहीर आज आहे तर उद्या नाही. त्याला वाटलं हे प्रकरण जितकं समजायला जावं तितकं अजून गुंतत जात आहे असा विचार करत करत घरी जावं असं म्हणून तो निघणार तर त्याला त्या विहिरीत टाकलेली ती दोन दगडं त्याला त्याच्या समोर दिसली आणि मनात शंका आली ही विहीर आहे की नाही?

उलगड

इन्स्पेक्टर आता जोमाने मृतांची माहिती काढू लागले. त्यांनी आधी युवतीचा शोध लावायचा आणि नंतर इतरांचा असं ठरवलं. ज्या दिवशी घटना झाली त्या दिवशी कोणत्या बसेस गावाकडे आल्या होत्या ते तपासलं. आधार कार्ड आणि इतर काही गोष्टी दिसतात का ते पाहिलं. न्यूस मध्ये युवतीचे वर्णन देऊन कोणी माहिती देऊ इच्छित असेल तर त्याची तजवीज केली. DNA रिपोर्ट तयार करून घेतला. पोस्टमॉर्टेम रिपोर्ट मध्ये काही विशेष सापडतंय का ते पाहिले. एक गोष्ट त्यांना वेगळी वाटली. हृदयविकाराचा झटका आला आणि व्यक्ती खाली पडली की एखादीतरी इजा व्हायला हवी होती. इथे तसं काहीच नव्हतं. अगदी एक लहानशी जखम देखील नव्हती. हे जरा विचित्र आहे. एकही निशाण नाही, म्हणजे बसल्या बसल्या मृत्यू झाला की काय? इतक्या लहान वयात असं कसं होऊ शकतं?. हे नक्कीच सर्वसामान्य विज्ञानाच्या पलीकडले आहे. अजून थोडी माहिती काढण्यासाठी ते घटनास्थळी गेले.

खेडेगाव असल्याने तिथे CCTV कॅमेरा नव्हते. जे झालं ते अंदाज लावूनच ठरवायचं होतं. ह्या झाडाखाली देह सापडला होता. इथे आजूबाजूला फक्त हे झाड आणि हा रस्त्यावरचा दिवा ह्या व्यतिरिक्त काहीच नाही. ५ किलोमीटर च्या दरम्यान ना एखादं घर ना असं काही जे मृत्यूचं कारण बनू शकेल. त्यात ही युवती ह्या गावातली नाही. जोवर कोणी माहिती देत नाही तोवर असं काहीच हाताला येईल असं वाटत नाही. त्यांनी जिथे देह सापडला होता तिथे झोपून पाहिलं, तर वरती

केवळ ते झाड आणि आभाळ दिसत होतं. इथे त्यांना एक गोष्ट आठवली, की डॉक्टर म्हणाले होते की तिचे डोळे इतर वेळी असतात त्याहून जास्त उघडे होते. पापण्या बंद होत्या पण आत बुबुळ मोठी आणि काहीतरी रोखाने पाहत असल्यासारखी होती. म्हणजे इथे विश्रांती घेतांना काहीतरी पाहिलं आणि हृदय बंद झालं असं म्हणू शकतो. असा धक्का बसण्यासाठी, असं काहीतरी पाहिलं असावं जे अपेक्षित नाही. नातेवाईकांची चौकशी करून काही धक्कादायक आयुष्यात घडलं आहे का त्याची माहिती मिळवावी लागेल.

त्याने एक एक करत त्या चौघांची माहिती गोळा करणं सुरु केलं. त्याने विचार केला की ह्या चार जणांनी मिळून काहीतरी केलं असेल आणि ती एखादी मोठी घटना असू शकेल. जर त्याचा तपास लावला तर कदाचित ह्या घटनेच्या मुळाशी लवकरात लवकर जाता येईल. ते सारे बाजूच्या एका गावात राहत होते. त्याने तिकडे जायचे ठरवले. गावात पोहोचायला त्याला तसा उशीर झाला. हे गाव तो जिथे राहत होता तसंच होता साधारणपणे. गावात एक मुख्य रास्ता, आजूबाजूला शेती आणि मधे मधे काही घरं. तिथे एक मोठं देऊळ होतं आणि तिथेच लागूनच एक धर्मशाळा. दोन दिवस रजा घेऊन तो आला होता. धर्मशाळा बस स्थानकापासून थोड्या अंतरावर होती.

सडकेने चालत असतांना तो आजूबाजूचा परिसर पहात पहात जात होता. एका ठिकाणी जेवणाची सोय दिसली तिथे थांबून त्याने जेवण केलं आणि तिथल्या मालकाला काही माहिती आहे का ते विचारलं. मालकाने सांगितल्याप्रमाणे ते चार जण अगदी खास मित्र आणि नेहेमी सोबतच रहात असत. गावातले सरपंच आणि

भावी नगरसेवक ह्यांच्या कार्यकल्पिकांकी हे चार. तशी माणसं चांगली आणि सगळ्यांना मदत करणारी. हसत खेळत मिळून मिसळून राहणारे असे हे चार जण. खरंतर त्यांच्या अश्या अचानक जाण्याने सगळ्यांनाच धक्का बसला होता. रावसाहेब, भावी नगरसेवक शासनाची विनंती करत होते की लवकरात लवकर गुन्हेगारांना पकडून त्यांना शिक्षा करावी.

तो आता चालत गावात परत येत होता तेव्हा त्याला तसेच झाड आणि विहीर दिसली जशी त्याच्या गावात होती. त्याने जवळ जाऊन पाहायचे ठरवले. झाड साधारण तेवढेच मोठे होते. त्याने आजूबाजूला पाहिलं, काही विशेष दिसलं नाही. त्याने त्या विहिरीत डोकावून पाहिलं, तर विहिरीला पाणी होतं आणि त्यात त्याला त्याचं प्रतिबिंब पण दिसत होतं. त्याला त्याच्या गावातल्या विहिरीची गोष्ट आठवली. दोन दगड कसे न भिजता परत बाहेर दिसले होते. जशी ही विहीर जिवंत आहे, त्यात पाणी आहे, तशी ती विहीर नक्कीच नाहीये. किंबहुना ती विहीर तिथे आहे की नाही हाच प्रश्न आहे. त्याने सहज एक आवाज दिला. आहे का कोणी इथे? आतून आवाज आला. रावसाहेब.. त्याने परत एकदा विचारलं. इथे आहे का कोणी? पुन्हा तोच आवाज आणि तेच उत्तर... रावसाहेब.. हा आवाज तोच होता जो इतके दिवस त्याला काहीतरी सांगायचा प्रयत्न करत होता. आता हे रावसाहेब कोण आणि त्यांचं काय आता नवीन. ती चार माणसे रावसाहेबांसाठी काम करत होती हे त्याला आठवलं. गावात जाऊन जरा अजून माहिती घेऊया असा विचार करून तो धर्मशाळेत गेला. रावसाहेब हा शब्द त्याच्या डोक्यात आता पक्का बसला होता. आता रावसाहेबांची देखील चौकशी करावी लागेल असा विचार करून त्याने दिवस संपवला.

ती दिवाळीची संध्याकाळ

दिवाळी आपल्या संगळ्यांसाठी आनंद सुख आणि समाधान घेऊन येते. आपण सगळेच आपल्या क्षमतेनुसार, जमेल तशी पण आनंदाने दिवाळी साजरी करायचा प्रयत्न करतो. आबा सरपंच असल्याने घरात बरेच जण येत जात असत. सगळ्यांसाठी फराळ आणि इतर गोष्टी अगदी आवर्जून ते विचारत आणि आम्हाला तशी तयारी देखील करायला लावत. माझे दोन भाऊ आणि मी, आम्हाला आबांचा खूप लळा आणि अभिमान होता. त्यांना गावातले सगळे आबा म्हणून हाक मारत कारण तेही सगळ्यांची आपुलकीने काळजी घेत आणि जमेल तशी त्यांना मदत करत. गावातलं सगळ्यात मोठा घर आणि सगळ्यात जास्त जमीन आमची असली तरी त्याचा कधी पोकळ अभिमान आबांना नव्हता.

दर वर्षीप्रमाणे आम्ही सारे दिवाळीची तयारी आणि ह्या वर्षी काय वेगळं करता येईल त्याचा विचार करत होतो. इतक्यात आबा म्हणाले की ह्यावर्षी आपल्या गावात रावसाहेब येणार आहेत. त्यांची सभा आहे आणि आपल्या घरी देखील ते नक्कीच येतील तेव्हा सगळी तयारी अगदी छान करा. आपल्याकडून काही कमी पडायला नको. रावसाहेब.. आमच्या तालुक्यातलं एक खूप मानाचं आणि आपुलकीचं व्यक्तिमत्व. ते येणार म्हणून सगळं गाव देखील तयारी करत होतं. भावी नगरसेवक आणि नेते येणार म्हणून सगळे उत्सुक होते. त्यांच्या सभा जिथेही होत, तिथे हजारोनी लोक जमत आणि त्यांचे विचार ऐकत असत. अशी संधी स्वतःहून चालून आल्यामुळे आबा खूप आनंदात होते. ते गावातल्या सगळ्या अनुभवी आणि

त्याचबरोबर नव्या उमेदीचे तरुण ह्यांच्या सोबत विचार विनिमय करून पूर्ण दिवसभराचा कार्यक्रम आखत होते. गावकऱ्यांनी, रावसाहेबांना त्यांच्या उमेदवारीसाठी जशी जमेल तशी मदत करायचं ठरवले. आबांना राजकारणात रस नव्हता परंतु त्यांना समाजासाठी काही करावं असा नेहेमीच वाटत असे आणि म्हणूनही ते रावसाहेबांसाठी जमेल ते करायला तयार होते.

दिवाळीच्या दिवशी सभा आणि इतर कार्यक्रम आटोपून आबा आणि रावसाहेब घरी पूजेला आणि जेवायला आले. काय ते लोभस आणि रुबाबदार व्यक्तिमत्व. त्यांचं चालणं बोलणं सगळं एकदम अदबीनं आणि तितकंच छाप पाडून जाणारं. आम्हा सगळ्यांशी खूप छान गप्पा मारत मारत त्यांनी यथेच्छ फराळ आणि जेवण केलं. एकंदर गावाची, गावकऱ्यांची त्यांनी खूप वाहवा केली. म्हणाले आबा अगदी आदर्श गाव आहे तुमचं. गावातले रस्ते, इतर गावांना जोडणारे रस्ते, गावातली साफसफाई आणि सोयी पाहून मला खूप छान वाटलं. मी नक्कीच आदर्श गाव आणि आदर्श सरपंच म्हणून तुमचं नाव पुढे नेईन. आज दिवसभर जे तुम्ही मला आपलंसं करत आदरातिथ्य केलत आणि दिवाळीच्या दिवशी मला तुमच्यात सामावून घेतलेत ते मी कधीच विसरू शकणार नाही.

मला ह्या गावासाठी असं काही करायचंय की ज्यामुळे गावाचं नाव संपूर्ण महाराष्ट्रभर होईल. मला आज जशी साथ दिलीत तशी पुढेही द्याल का आबा? आबा अगदी आनंदाने म्हणाले, हे काय विचारताय, नक्कीच हे गाव आणि मी, जे जमेल ते करेन. फक्त मला राजकारणात यायला सांगू नका. रावसाहेब म्हणाले ठीक

आहे. तुम्ही इथे राहून काम करा मी नगरसेवक म्हणून काम करतो. दोघांनी आलिंगन देऊन एकमेकांचं तोंड गोड केलं.

ते सगळं पाहत असतांना मला खूप छान वाटत होतं. अभिमान वाटत होता आबांचा आणि मी त्यांची लेक असण्याचा. ह्या वेळची दिवाळी आमच्यासाठी काही वेगळाच आनंद आणि सुख घेऊन आली होती. गावातली माणसं देखील आबांचं कौतुक करत होती की किती सुरेख त्यांनी सगळं घडवून आणलं आणि आता आदर्श गाव पुरस्कार देखील मिळू शकतो. हे सगळं डोळ्यासमोर घडतांना मला ते चम चम करणारे दिवे, ती रोषणाई आणि आनंदी वातावरण दिसत होते. वाटत होते की दिवाळी असावी तर अशी. भरभराट, सौख्य आणि उद्याच्या सोनेरी भविष्याची चाहूल घेऊन येणारी ही दिवाळी आमचं आयुष्य बदलणार आहे हे नक्कीच.

पण आज कळतंय, की त्या दिवशी आम्हाला दिसणारी ती रोषणाई दिवाळीच्या अमावस्येचा रात्रीच्या काळोखापुढे केवळ एक क्षणभंगुर उजेड होता. ह्या रात्रीच्या काळोखासारखा आमचा भविष्यकाळ देखील काळा आणि भयाण होणार होता. ह्या गावाच्या चांगुलपणाची किंमत मोजायला लागणार होती आम्हाला. घराचे आणि आमच्या आयुष्याचे वासे फिरले त्या दिवाळीच्या दिवशी...

कुणाच्या खांद्यावर कुणाचे ओझे

त्यानी जितक्या लोकांना माहिती विचारली त्या सगळ्यांनी अगदी आनंदानी आणि आपुलकीने गावाच्या विकासाचे आणि समृद्धीचे श्रेय राबसाहेबांना जात असंच सांगितलं. इतका मनमिळाऊ , दूरदृष्टी असणारा आणि सदैव समाजाचं, लोकांचं भलं करणारा नेता असं म्हणून सगळेच त्यांची ग्वाही देत होते. एक भव्य देवस्थान विचारात ठरवणं आणि ते वास्तवात उभारणं ह्यात अनेक गोष्टी असतात, परंतु त्या सगळ्या अगदी व्यवस्थित सांभाळून कोणाची गैरसोय तर होणार नाहीये तेही पाहून, ते स्वप्न साकारणं म्हणजे खरंच मोठी गोष्ट आहे. नक्कीच ह्या माणसाला एकदा भेटावं असं त्याला वाटू लागलं. आपण तसाही विहिरीतून तो आवाज देखील ऐकला होता. म्हणजे नक्कीच आपण त्यांना भेटावं अशीच इच्छा असेल त्या आवाजामागच्या व्यक्तीची.

रावसाहेब रोज दुपारी २ ते ४ वाजता जनतेच्या भेटीसाठी वेळ काढत असत. त्या वेळात त्यांना भेटायला रोज कोणी ना कोणी जात असे. त्याने देखील तिथे नाव नोंदवून वाट पाहायचं ठरवलं. त्यांना भेटून विचारायचं काय असं त्याच्या मनात विचार आला आणि कानात आवाज घुमला... इतकं मोठं देवस्थान कोणाच्या जमिनीवर बांधलं गेलं असं विचार. त्याला थोडं आश्चर्य वाटलं. मी इथे आहे आणि काय विचार करतोय हे सगळं ह्या व्यक्तीला कसं बरं कळत असेल? पण जर ह्या प्रश्नाच्या उत्तराने आपल्याला ह्या प्रकरणाचा उलगडा होत असेल तर काय हरकत आहे असा विचार करून तो त्याचं नाव घेण्याची वाट पाहू लागला. थोड्या वेळानी

त्याला संधी मिळाली आणि तो रावसाहेबांच्या कचेरीकडे जाऊ लागला. चालत जात असतांना मध्ये देवस्थानाच्या निर्मितीच्या वेळी घेतलेली छायाचित्रं होती. त्यातल्या एकात त्याला विशेषपणे एक मोठं घर, एक विहीर आणि मोठं पिंपळाचं झाड आणि त्यासमोरच्या जमिनीवर एक झेंडा आणि देवस्थळाच्या नावाचा एक फलक दिसला. त्याला ज्या गावात तो राहत होता तिथल्या विहीर आणि झाडाची आठवण झाली.

रावसाहेब हे व्यक्तिमत्व जसं ऐकलं होतं तसंच अगदी रुबाबदार आणि मनमिळाऊ होतं असं त्याला त्यांना पाहून वाटलं. जमीन कशी मिळाली असं विचारल्यावर त्यांनी अगदी विन्नमपणे, गावातल्या रहिवास्यांनी स्वतःहून जमिनी दिल्या आणि त्यांना सरकारकडून व्यवस्थित मोबदला आणि आजूबाजूच्या गावात जमिनी देऊन त्यांची कोणतीही गैरसोय होणार नाही ह्याची मी स्वतः काळजी घेतली आहे असे स्पष्ट केले. काही मंदिराचे सेवक त्या गावातले रहिवासी होते त्यांच्याशी आपण बोलावं हे देखील सुचवलं. एकंदरीत त्याला असं काहीच वावगं वाटलं नाही. तो अश्या व्यक्तीला भेटून येणाऱ्या एकंदरीत समाधानाने तिथून परत आला. पुन्हा एकदा त्याची नजर त्या छायाचित्रावर गेली आणि त्यांनी सोबत असलेल्या एका भेटीस आलेल्या व्यक्तीला विचारलं की ही जागा आणि घर कुणाचे आहे. त्या व्यक्तीने उत्तर दिलं, अहो हे गावाचे सरपंच आबा ह्यांचं घर.

जितका वाटा रावसाहेबांचा तितका वाटा आबांचाही आहे ह्या कार्यात. त्यांनी पायाभरणीसाठी आपलं शेत देऊन ह्या मोठ्या कामाची सुरुवात केली होती. काही दिवसांनी त्यांना शेजारच्या गावात एक जमीन देऊन सरकारने मोबदला देखील

दिला होता. सगळ्यात पहिला मोबदला आणि तसं म्हटलं तर ह्या देवस्थळाचा भार उचलणारा पहिला खांदा आबांचा असंच म्हणावं लागेल.

दिवाळीच्या त्या दिवसानंतर दोनच दिवसांनी आमच्या घरी एक टपाल आलं. त्यात आमच्या आणि आजूबाजूच्या गावांचा नकाशा आणि एका मोठ्या वर्तुळात त्यातला एक विशिष्ट भाग कशासाठी तरी शासनाने नेमून ठेवला आहे असं नमूद होतं. त्या सोबत आबांच्या नावाने एक चिठ्ठी होती. त्यात लिहिलं होतं की गावकऱ्यांशी बोलून ह्या कामासाठी सहकार्य करावं आणि काही अडचण असल्यास लिखित स्वरूपात नजीकच्या तहसीलदार कार्यालयात कळवावे. आबांनी ते एकदा नीट वाचलं आणि म्हणाले की अशी सुवर्णसंधी आपण गमावू नये. समाजकारण महत्वाचं असं म्हणत त्यांनी आम्हा सगळ्यांना बोलावून सांगितलं की हे बघा आपलं घर आणि जमीन आता देवाच्या कामासाठी वापरून आपल्याला शेजारच्या गावात स्थलांतरित करणार आहेत. मला पूर्ण खात्री आहे की सरकार आपल्याला मोबदला देईल आणि आपली काळजी घ्यायला रावसाहेब आहेतच. त्यांनी एकदा गावकऱ्यांशी बोलायचं ठरवलं आणि जमल्यास एकदा तहसीलदार कचेरीत देखील जाऊन खात्री करायचं नक्की केलं.

मला राहून राहून काही तरी मोठं संकट पुढे येणार आहे असं वाटत होतं. देवस्थानाच्या जागेचं ओझं गाव आणि आम्हाला का बरं वाहायला लागत आहे हा प्रश्न मला भेडसावत होता. जमिनीचं असं स्वतःहून दान आणि इतक्या वर्षांचं पिढीजात घर सोडून दुसरीकडे जाणे कोणालाच मान्य होणार नाही. केवळ आबा ह्या सगळ्या गोष्टी मान्य करत होते म्हणून मी शांत राहून ह्या सगळ्यातनं जायचं ठरवलं. नशीब बदलतं असं ऐकलं होतं पण ते बदलतांना पाहणं आता आमच्या प्राक्तनात

होतं. आबांची उमेद आणि त्यांना गावकऱ्यांनी दिलेली साथ हे आम्हाला सगळं सोडून जातांना होणारं दुःख पचवायला पुरेसं होतं. ज्या विहिरीने आम्हाला लहानपणापासून पाणी पाजला होतं, तिला घराचा ढिगारा वापरून बुजवणार आणि खोदकामाची पहिली कुदळ आमच्याच शेतात मारणार ते ऐकून जीवाचा पाणी पाणी होत होतं. माझ्या मनात केवळ एकच प्रश्न होता... देवा तुझ्या घराचा झेंडा आकाशात मिरवावा ह्यासाठी माझं घर का रे मातीमोल होतंय ?

युवतीचा हेतू..

तहसीलदार कचेरीत काम करणं म्हणजे कधी कधी तारेवरची कसरत असते. तालुक्याची सगळी माहिती अजूनही कागदपत्रांवर असल्या कारणाने जेव्हा मी ह्या कचेरीत काम करणं सुरु केलं तेव्हा पहिले काही महिने ते सगळं संगणकावर नमूद करणं ही माझी पहिली जबाबदारी होती. मी आणि माझ्या सहकाऱ्यांनी एका वर्षात ती सगळी कागदपत्रं आणि नोंदी डिजिटल केल्या. खूप मोठं काम अगदी चोख पार पाडल्यामुळे माझं आणि माझ्या सहकार्यांचं खूप कौतुक देखील झालं होतं. माझं काम पाहून मला मोठे प्रकल्प, त्यांची खोलवर चाचणी आणि सरकारी नोंद हे काम सोपविण्यात आलं. आपलं काम अगदी इमानदारीने आणि वेळेवर करणं मला आवडत असे. मोठे प्रकल्प पाहत असल्यामुळे मोठे उद्योगपती आणि मान्यवर व्यक्तींशी माझी बरेच वेळा गाठ पडत असे. काही वेळा लाच आणि आमिषं देणारी माणसं देखील समोर आली, परंतु माझ्या चोख, स्पष्ट आणि इमानदार व्यक्तिमत्वाची ओळख झाल्यावर ते सगळे प्रकार हळू हळू बंद होत गेले.

रावसाहेबांच्या श्रध्दास्थान प्रकल्पाची फाईल जेव्हा माझ्याकडे आली तेव्हा इतर काही प्रकल्प डोळ्याखालून गेल्यामुळे मला वाटलं की ह्यातही खूप काम करावं लागेल. सगळ्या मंजुरीच्या सहा, प्रकल्पाची माहिती आणि पुढच्या तीन ते पाच वर्षांचा आढावा हे सगळं अचूक आणि एकंदर तालुक्याच्या आयोजनाच्या हिताचं असावं लागतं. परंतु जेव्हा ती फाईल मी पहिली तेव्हा मला सुखद आश्चर्याचा धक्का बसला. एक एक गोष्ट अगदी तपशीलवार नमूद केली होती. किंबहुना कोणतेही दान

पैश्याच्या स्वरूपात न घेता केवळ आश्रमातील रहिवासी आणि इतर काम करणाऱ्या कर्मचाऱ्यांचा पगार, त्यांच्या निवासाची सोय आणि रोज साधारण १०० ते २०० जणांसाठी जेवण ह्या स्वरूपात घेण्याचे नमूद होते. प्रकल्पासाठी घेतलेल्या जमिनी आणि त्यासाठी दिलेला मोबदला, ह्यांचा हिशेब देखील अगदी चोख होता. एक आदर्श प्रकल्प आणि केवळ जनकल्याणासाठी केलेला हा प्रयत्न पाहून आम्हाला सगळ्यांनाच खूप आनंद झाला होता. तरीही काही प्रश्न विचारून आणि शहानिशा करून मी पुढचे पाऊल उचलायचे ठरवले.

सगळं सुरळीत होत असतांना एका दिवशी, मला तारीख देखील लक्षात आहे, ११ डिसेंबर, एक लिखित तक्रार घेऊन आबा आणि त्यांची दोन मुले आणि मुलगी कचेरीत आले होते. त्यांच्या म्हणण्यानुसार जी जमीन त्यांना देऊ केली होती त्यातली अर्ध्याहून अधिक जमीन पीक घेण्यात सक्षम नव्हती. मी लगेचच जमिनीची तपासणी केलेले कागदपत्र मागवून खात्री करून घेतली. तक्रार अगदी अचुक होती. प्रकल्पाचे मुख्य म्हणून रावसाहेब ह्यांचे नाव असल्याने त्यांना बोलावून घेणार इतक्यात चार इसम तिथे आले आणि त्यांनी माझ्याशी भेटायची परवानगी मागितली.

त्यांनी माझ्यासमोर रावसाहेबांशी बोलून ह्या तक्रारीला योग्य न्याय मिळवून देऊ अशी शाश्वती दिली. रावसाहेबांनी त्यांना कोणाचीही आणि खास करून आबांची कोणतीही गैरसोय न होऊ देता नीट सगळं सांभाळून घ्यायला सांगितलं. त्यांनी आबांना आणि त्यांच्या संपूर्ण परिवाराला कचेरीतुन नेऊन सगळं व्यवस्थित करून लवकरात लवकर लिखित स्वरूपात तक्रार परत घेण्याचं आश्वासन दिलं. नियमानुसार मी त्यांना दोन दिवसाची मुभा देऊन आबांकडून तक्रार थांबवून घेण्याची

मंजुरी घेतली. दोन दिवसात जर आबा कचेरीत आले नाहीत तर प्रकल्पाला मंजुरी देऊन पुढील काम सुरु करायचं असं सगळ्यांनी नक्की केलं.

माझं समाधान झालं होतं परंतु जेव्हा त्या चार इसमांना मी बोलतांना ऐकलं तेव्हा मला थोडा संशय आला. ते म्हणत होते की १३ तारखेला पायाभरणी आहे आणि मग काम लगेचच सुरु होईल. आबांना आता जमीन न देता केवळ काही पैसे देऊन थांबायला सांगूया. तोवर रावसाहेब काही न काही सोय करतीलच जमिनीची. मला वाटलं की कामात स्थगिती नको म्हणून हे सगळे काहीतरी करून प्रकरण बाजूला करायचा विचार करत आहेत. दोन दिवसात जर आबा परत नाही आले तर एकदा रावसाहेबांशी परस्पर बोलून खात्री करून घेऊया आणि आबा आणि त्यांच्या परिवाराला देखील हे सांगावं असं मनात आलं, पण त्यात आपण न पडलेलं बरं असा विचार करून मी माझ्या कामात लागले. त्या चार जणातील एक इसम माझ्यासमोर पाण्याच्या बाटलीत कसली तरी पावडर टाकत आसतांना मला पाहिल्याचं दिसलं. ऊन खूप असल्याने कदाचित सोडा तयार करायचं मिश्रण असेल असा विचार माझ्या मनात आला.

१२ डिसेंबर ला स्वतः रावसाहेब कचेरीत आले आणि त्यांनी आबांनी तक्रार मागे घेतल्याचा कागद माझ्या हातात दिला. मला आठवलं की आबांनी तक्रार हातानी लिहून आणली होती आणि हा कागद मात्र टाईप करून त्यावर आबांची सही होती. रावसाहेब म्हणाले की त्यांच्या कामात चुका होत नाहीत परंतु ह्या बाबतीत काहीतरी गल्लत झाली आणि त्या साठी मी स्वतः आबांची क्षमा मागेन आणि आबांच्या सोबत ह्या श्रद्धास्थानी पाहिलं पाऊल ठेवेन. त्यांच्या अश्या वक्तव्यानी मला ती तक्रार मागे घ्यावी लागली. मी साहेबांची सही घेऊन प्रकल्पाची

मंजुरी असलेला कागद रावसाहेबांना देऊन त्यांचं कौतुक करत आश्वासन दिलं की ह्या प्रकल्पाला आदर्श आखणी आणि मांडणी पुरस्कार मिळावा म्हणून सुचवलं जाईल. रावसाहेबांनी आबांच्या गावाला आदर्श गाव, त्यांना आदर्श सरपंच पुरस्कार कधी मिळेल तेही विचारलं. तुमचा प्रकल्प उभा होण्याआधी निकाल नक्की येईल असं म्हणून मी त्यांचा निरोप घेतला.

ते आणि तो..

त्याने त्या चार जणांची माहिती गावातल्या दुकानदार, न्हावी, दूधवाले अश्या रोज लोकांना भेटणाऱ्या माणसांना, विचारणं सुरु केलं. श्रध्दास्थानाच्या पहिल्या दिवसापासून ते चार कार्यरत होते. स्वतःच्या हातांनी त्यांनी तिथे विटा आणि माती उचलली होती. सगळं काम रोज मजुरांकरून करून घेणं, त्यांना रोज जेवण आणि मोबदला मिळतो का ते बघणं अशी सगळी कामं ते करत असत. कामात कुठलीही हयगय न करता अगदी मनापासून काम करत असत. असं म्हणतात की कोणीही मुळात वाईट नसतो पण कधी कधी परिस्थिती किंवा काही क्षणांचा वाईट विचार अशी काही कामं करवून जातो की त्यामुळे अनैतिक गोष्टी घडत जातात. कदाचित ह्यांच्याकडून असच काहीतरी झालं असावं. त्यांनी कधी आणि काय केलय ह्याचा छडा त्याने लावायचं ठरवलं. माहिती विचारता विचारात त्याला कळलं की पायाभरणी १३ डिसेंबर ला झाली होती. आणि त्याआधी हे चार जण प्रकल्पाच्या जमिनींचे आणि मोबादल्याचे व्यवहार पाहत होते. सगळी माहिती मिळत होती पण नेमकं काय झालय ते काही समजत नव्हतं.

हा प्रकल्प म्हणजे मंदिर नसून केवळ एक प्रार्थना करायचं स्थान होतं. तिथे कोणत्याही प्रकारच्या मूर्ती किंवा देवांचे छायाचित्र नव्हते. तिथे सकाळी, दुपारी, संध्याकाळी आरती किंवा प्रसाद मिळत नसे. ज्यांना शांतपणे बसून चिन्तन करायचे असेल त्यांनी यावं आणि इथे बसावं. रात्री १० ते सकाळी ५ बंद असे आणि इतर वेळी एकदम शांत प्रसन्न वाटावं असं वातावरण, आजूबाजूला सुंदर झाडे आणि फुलांची बाग होती. ज्यांनी ज्यांनी भेट दिली त्यांनी तोंड भरून कौतुकच केलं होतं.

हा प्रकल्प, त्याच्याशी जोडले गेलेले लोक आणि एकंदरीत लोकांची प्रतिक्रिया पाहून त्याला ह्यात काहीच वावगं वाटत नव्हतं. मग असं काय बरं झालं की अचानक सहा बळी गेले, म्हणजे ती स्त्री जिचा आवाज कानात घुमतो, ती युवती आणि हे चार इसम. तितक्यात कानात आवाज घुमला... ६ नाही १०. आम्ही ५ आणि ते ५. आणि जोवर सगळ्यांना शिक्षा मिळत नाही तोवर मी थांबणार नाही. आता आम्ही पाच कोण? हा आवाज सगळं स्पष्ट सांगत का नाही? प्रत्येक वेळी ह्या आवाजाने माझ्या समोर अजून एक प्रश्न उभा केला आहे, काही उत्तर देण्याऐवजी.

त्याने सगळ्या गोष्टी एकदा नीट विचार करून, नोंद करायचं ठरवलं. मृत्यूची वेळ १२:१२. १० बळी. युवती आणि चार इसम गुन्हेगार असावेत, ज्यांनी तिला आणि अजून ४ जणांना काहीतरी हानीकारक केलं आहे. विहिरीचा आणि झाडाचा काही न काही संबंध आहे. कदाचित त्या ठिकाणी हे सगळं झालं असावं म्हणून मला तो आवाज ते सगळं दाखवायचा प्रयत्न करत आहे. ते झाड आणि विहीर मला त्या छायाचित्रात दिसली होती आणि ते घर आबा नावाच्या सरपंचांचे होते. आता हे आबा कुठे आहेत? आबांचा आणि त्या पाच जणांचा काही संबंध असेल का? रजेचा आज शेवटचा दिवस.

मला परत घरी जावे लागणार आहे. जाता जाता आबा आणि त्यांच्या बदल माहिती मिळेल का ते पाहावं असं विचार करून तो त्याच्या खोली कडे परत आला. येता येता त्याला ते श्रद्धास्थान दिसले. त्याने विचार केला की जाता जाता नक्कीच भेट देऊन एकदा पाहूया की किती छान हे बांधला आहे ते.

दुसऱ्या दिवशी सकाळी उठून त्याने आश्रम धर्मशाळेत यथेच्छ न्याहारी केली आणि आबा आणि त्यांच्या परिवाराबद्दल विचारपुस सुरु केली. कोणालाही हे

माहित नव्हतं की ते सध्या कुठे आहेत परंतु त्यांचं ह्या प्रकल्पातील योगदान आणि त्यांची समाजसेवा करण्याची वृत्ती सगळ्यांनाच माहित होती. अखेर त्यांना दोन मुले आणि मुलगी आणि पत्नी आहे हे त्याला कळलं. म्हणजे ५ जण, अरे देवा, हे सगळे आता नाहीत की काय? इतक्या चांगल्या माणसाचं आणि त्याच्या परिवाराचं असं अचानक नसणं कोणालाच कसं माहित नाही. ती चार माणसं जमिनीचा व्यवहार करत होते आणि आबांनी देखील त्यात सहभाग घेतला होता मग असं काय झालं की त्यांचं वाईट व्हावं. त्याने प्रकल्पाचा नकाशा कुठे मिळतो का ते पाहायचं ठरवलं. नकाशे आणि इतर माहिती तहसीलदार कचेरीत मिळतील हे त्याला माहित होतं. आता तिथे जाऊन अजून काही माहिती मिळतेय का ते पाहावं लागेल असा विचार करत त्याने आपल्या गावाला परत जाण्याची तयारी सुरु केली.

त्याच्या मनात सारखे विचार येत होते. हे श्रध्दास्थान आहे. इथे पैशांचे गैर व्यवहार तर होत नाहीत. कदाचित आबांना ते समजलं असणार म्हणून रावसाहेब ह्यांनी तर काही केलं नसेल. प्रकल्पाचे सर्वेसर्वा तर तेच आहेत. अनेक स्वयंसेवक आणि कर्मचारी तिथे काम करतात, मग केवळ हे ५ का बरं बळी गेले. नक्कीच ह्या श्रध्दास्थानामागे काहीतरी मोठं कारस्थान आहे. तिथे जाऊन काही माहिती मिळते का पाहूया असा विचार करून तो त्या भव्य परिसराकडे जाऊ लागला. प्रवेशद्वारा आधी एक मोठं फलक होता आणि त्यावर एक मोठा नकाशा होता. एकंदरीत रचना आणि इतर माहिती होती. तिथे असंही लिहिलं होतं की इथे पैशाचे दान कृपया देऊ नयेत. म्हणजे पैसे वापरले जात नाहीत. मग काय कारण असेल. आता त्याची उत्सुकता शिगेला पोहोचली होती.

रावसाहेब

आपण बघितलेलं स्वप्न आपल्या डोळ्यांसमोर साकार होण्यासारखं दुसरं सुख नाही. मला कदाचित नगरसेवक होऊनही जे जमलं नसतं तितकं मोठं काम ह्या प्रकल्पाने पूर्ण झालं. माझे बाबा नेहेमी म्हणत की परोपकार करायला खूप काही लागत नाही, चांगले विचार आणि खूप लोकांची साथ असेल तर कितीही कठीण आणि गुंतागुंतीचे काम होऊ शकते. कित्येक अडचणी आल्या होत्या ह्या कामात. कित्येक लोकांनी त्यांचे बहुमूल्य श्रम आणि वेळ देऊ केला. आपली राहती घरं आणि जमिनी देऊ केल्या. ५ गावांच्या कित्येक लोकांनी बरेच कष्ट घेऊन हे स्वप्न पूर्णत्वास आणलं. खऱ्या अर्थानी लोकांनी लोकांसाठी बांधलेले हे श्रद्धास्थान. मला आशा आहे की कोणाची काही गैरसोय झाली नसेल आणि असेल तर त्यांना मी स्वतःहून मदत देखील केली आहे. एक मात्र खंत आहे की ह्या कार्यात ज्यांचा सिंवाचा वाटा आहे ते आबा कुठे गेले ते काही कळलं नाही. पण मला खात्री आहे ते कधी न कधी आपली कामं आटपून परत येतील आणि मग त्यांच्या सोबतीने मी आश्रमात काही दिवस राहीन.

मला अजूनही आठवतो तो दिवाळीचा दिवस जेव्हा मी त्यांना ह्या प्रकल्पाबद्दल सांगितलं आणि त्यांनी लगेचच मंजुरी दिली. आपली सगळी जमीन आणि घर देखील द्यायला तयार झाले कारण ते ठिकाण अश्या मोठ्या परिसरासाठी अगदी योग्य होतं. त्यांना दिलेली जमीन आणि घर मी स्वतः विकत घेऊन, डागडुजी करून दिलं होतं. आमच्या वडिलोपार्जित शेतीमुळे पैशाची कधी कमी नव्हतीच. मी

अगदी सहजपणे बऱ्याच गोष्टी करू शकलो परंतु माझ्याकडे दोनच हात होते आणि तेव्हाच कित्येक लोक माझ्यावर विश्वास ठेऊन आणि वेळोवेळी जमेल तसे श्रमदान करत, माझी साथ द्यायला तयार झाले. कित्येक देवस्थानांचा होणार बाजार मी प्रत्यक्ष अनुभवला होता आणि म्हणूनच ह्या प्रकल्पात कोणतेही पैशाचे दान, नोटांचा बाजार होणार नाही ह्याची मी कटाक्षाने काळजी घेतली. माझ्याबरोबर काम करणाऱ्यांवर विश्वास ठेवता यावा म्हणूनच पैसा हे समीकरणच मी नष्ट केलं. जेणेकरून ह्या कामात गुंतणारा माणूस संपूर्ण मनापासून जोडला जावा आणि होणारे काम एकदम निष्ठेने व्हावे. प्रकल्पाची आखणी मी सराईत आर्किटेक्ट आणि इंटरियर डेकोरेटर्स कडून स्वतःहून पैसे देऊन करून घेतली कारण मला ह्या स्थानात एक सुंदरता आणि प्रसन्न वातावरण हवं होतं.

सगळे निर्णय मी स्वतःच घेतल्यामुळे कोणावर दोष देण्याचा देखील काही प्रश्न नव्हता. सरकारी कामात देखील अधिकारी आणि त्या युवतीने खूप मदत केली. आबांची तक्रार सोडता एकही समस्या पुढे आली नाही. आबांनी ती तक्रार जमीन सक्षम नसल्याने केली होती. लगेचच मी त्यांना थोडी दूर पण एकदम सुपीक जमीन देऊ केली.

ह्या सगळ्या जमिनीचे व्यवहार मी स्वतः डोळ्याखालून घातले होते आणि सगळ्यांना भेटून त्यांचे समाधान झाले आहे ना त्याची खात्री देखील केली होती. शेतीवरचे कित्येक मजूर प्रकल्पात सामील झाले, कारण त्यांना पगार आणि जेवणखाण वेळेवर देऊन त्यांची आणि त्यांच्या परिवाराची योग्य काळजी घेण्यात येत होती. सगळे कर्मचारी म्हणजे माझे हाथ आणि पाय होते. खूप साथ दिली मला ह्या सगळ्यांनी आणि मी देखील जेवढे जमेल तेवढी मदत केली. आजही जर दान

कमी पडलं तर डाळ तांदूळ आणि इतर गोष्टी आमच्या घरून जातात कारण मला तिथे कोणीही उपाशी नको होतं. पोटात अन्न असेल तरच समाजसेवा होते हे मला चांगलंच उमगलं होतं.

एकच इच्छा आहे ती म्हणजे आबा लवकरात लवकर परत यावेत आणि सगळं व्यवस्थित व्हावं म्हणजे मी राजकारण करायला पुढे जाऊ शकतो. ६ महिने झाले आणि ते आले नाहीत, तेव्हा मी पोलिसांकडे जाऊन तक्रार केली होती. कारण आबा आणि त्यांच्या परिवारातलं कोणीही त्या घरी राहायला आलं नव्हतं. त्यांना शेवटी पाहिलेल्या त्या चार जणांना वेग वेगळ्या प्रकारे विचारून झालं पण त्यांनी नेहेमी हेच सांगितलं की नवीन जमीन पाहून आणि झालेल्या गैरसोयींमुळे मी दिलेले पैसे घेऊन ते गावी जाऊन लग्न आटोपून आम्ही परत येतो असे म्हणून गेले होते. मग इतके दिवस आले कसे नाही. पोलिसांकडे जाण्याआधी मी स्वतःला वचन दिलं की जोवर ते येत नाहीत तोवर मी श्रध्दास्थानाची पायरी चढणार नाही. आता त्यांची वाट पाहातच होतो की अचानक त्या चार जणांच्या अकाली मृत्यूची खबर आली. काय करावं तेच कळत नाहीये. काय बरं झालं असेल? तहसीलदार कचेरीत गेलो तर त्या युवतिच्या मृत्यूची बातमी कळली. सगळंच थोडं अचंबित करणारं आहे. आता लवकरात लवकर पोलीस ह्याचा छडा लावोत आणि सगळं स्पष्ट समोर यावं म्हणजे झालं.

श्रध्दास्थानाच्या कामात ५ जण नाहीसे होणं आणि ५ जण मृत्यू मुखी जाणं हे काही चांगलं नाही. मला तर काही कळेनासच झालय. अश्या चांगल्या परिसरात आणि कामात काही वाईट होत असेल का, कोण जाणे. मला तसे सगळेच सांगत असतात की एकदम छान सगळं सुरु आहे. कधी एकदा आबा येतील असं झालय

आता. देवा त्यांना पाठव रे लवकर इकडे. त्यांना ह्या प्रकल्पाचा प्रमुख नेमून देईन आणि त्यांच्या दोन्ही डॉक्टर मुलांना आणि हुशार मुलीला हे कार्य पुढे नेण्यासाठी विनंती करेन म्हणजे इथे बऱ्याच काही सोयी करता येतील. ह्या स्थानाचे मोठे संस्थान झाले तर खरी समाजसेवा होईल आणि आबांचं देखील स्वप्न पूर्ण होईल.

कायद्याचे हात आणि हकीकत

त्याने परिसरात प्रवेश करून कोणी माहिती देईल का असा प्रश्न विचारला. तिथे एक गृहस्थ बऱ्याच दिवसांपासून काम करत होते, त्यांनी मला माहिती देतो असे सांगितले. त्याने रोजचा व्यवहार कसा चालतो असा विचारलं. ते म्हणाले की दान दालनात ज्या गोष्टी येतात त्या आम्ही संगणकात नमूद करून घेतो मग त्यांचे वाटप होते. पाकशाळेत काही गोष्टी जातात. कर्मचाऱ्यांना ज्या गोष्टी हव्या असतील त्या त्यांना दिल्या जातात. साधारण दिवसभरात सगळ्या गोष्टींचा हिशेब लावून रोजचे रोज एक आढावा रावसाहेबांना दिला जातो. प्रत्येक रविवारी अतिरिक्त गोष्टी बाहेरच्या गरजू संस्थांना पाठवल्या जातात. सगळे संगणकात नमूद असल्याने कसलाच गोंधळ होत नाही. इतका चोख व्यवहार मी कधीच, कुठेच पहिला नाही. मी स्वतः इकॉनॉमिक्स शिकलो आहे आणि इथे पैसे न वापरता कसे सगळे सांभाळावे ह्याचं एक सुंदर उदाहरण आहे. देवांच्या मूर्ती नसलेले, पैशांचा बाजार न मांडता उभारलेलं हे श्रध्दास्थान, क्रांती घडवून आणेल असं स्थान आहे. जर सगळ्या देवस्थानांनी इथे जश्या सोयी आहेत, तश्या केल्या तर भक्तांचे भले ही होईल आणि समाजाला खूप मदत देखील होईल. इथले दान दालन जवळपास रोज रिक्त होते, तर इतर मंदिरातील दोवसोंदिवस भरतचं राहते. रोज रोज घंटानाद करून देवाचे गुणगान करता करता माणसांनाही विसरून जातात कधी कधी. भक्तांमुळे चालणाऱ्या संस्था भक्तांचीच गैरसोय करत असतात रोज. मला अभिमान आहे की मी इथे काम करतो.

हे सगळं ऐकून तो अजूनच गोंधळून गेला. त्याने अजून एक दिवस थांबून रात्री भेट द्यायचं ठरवलं. होऊ शकेल की रात्री कदाचित इथे काही वाईट झालं किंवा होत असेल. ह्या परिसराचा नकाशा आणि इतर माहिती मिळवण्यासाठी तो तहसीलदार कचेरीत गेला. तिथे त्याच्या लक्षात आलं की सगळ्यात मोठी जागा आबांची होती आणि त्यांना मोबदला देखील खूप मोठा मिळाला होता, घर आणि जमीन सोडून देण्याचा निर्णय घेतल्यामुळे. त्याने विचार केला की अखेर तो पैशात दिलेला मोबदला आणि त्यात सहभागी झालेल्या माणसांमध्ये झालेला व्यवहार कदाचित ह्या सगळ्यामागचे कारण असू शकते. ते पैसे कुठून आले ते पाहिले तर रावसाहेबांनी ते स्वतः दिले होते असं स्पष्ट झालं. म्हणजे एक नक्की की रावसाहेबांचा ह्या भानगडीत काही सहभाग नव्हता. ते चार इसम मात्र त्यात सामील होते पण त्यांच्याबद्दल देखील कुठेही काही गैर दिवस नव्हतं. हे सगळं पाहत असतांना तिथे इन्स्पेक्टर त्याला दिसले. तो स्वतःहून त्यांना भेटायला गेला.

त्याने विचारलं की काही शोध लागला का तर उलट ते त्यालाच विचारू लागले की त्याला काही कळलं का ते. त्याने आतापर्यंत झालेलं सगळं सविस्तर सांगितलं आणि कसा तो आवाज, वेळोवेळी त्याला मदत करत असतो तेही सांगितलं. इन्स्पेक्टर म्हणाले काही पुरावा नसल्यामुळे इतका मोठा गुन्हा आपण सिद्ध करू शकत नाही.

मला एकच गोष्ट आठवते की तब्बल सहा महिने आधी रावसाहेब आबांच्या परिवाराची तक्रार घेऊन आले होते तेव्हा ती युवती देखील काही कामासाठी पोलीस स्टेशन मध्ये आली होती आणि लक्ष देऊन आमचं बोलणं ऐकत होती. शेवटचे त्यांना कोणी पाहिलं हा प्रश्न विचारल्यावर रावसाहेबांनी त्या चार इसमांचा उल्लेख केला.

ते म्हणाले की त्या चार जणांना मी एका बॅग मध्ये पैसे दिले होते आबांना देण्यासाठी. नेमकी ही गोष्ट ऐकल्यावर ती युवती तिथून लगोलग निघून गेली. तिची चौकशी करायचा विचार करतच होतो, तर कळलं की तिचाही अचानक मृत्यू झालं आहे. एकंदरीत हे दोन प्रसंग आहेत, आबा आणि त्यांचा परिवार नाहीसा होणं आणि ह्या पाच जणांचा मृत्यू होणं, परंतु कोणाची साक्ष किंवा पुरावा नसल्यामुळे काहीच पाऊल उचलता येत नाहीये. अनेक केसेस सारखी ही पण केस बंद करावी लागणार असं दिसतंय. इतका मोठा गुन्हा झाला पण गुन्हेगार कोण ते काही कळत नाहीये. अखेर कायद्याचे हात सगळ्याच गैरकायदेशीर घटनांचा पाठलाग करू शकत नाहीत. देव करो आणि काहीतरी करून ह्यांचा पत्ता लागो नाही तर मला माझी नोकरी गमवावी लागू शकते.

दिवसभराच्या एकंदर अपयशाने खचून त्याने गावी परत जायचं ठरवलं. कायदाच काही करू शकत नाही तर तिथे आपण काय करणार असा विचार करत तो कचेरीतून जड पावलांनी परत येऊ लागला. ह्या सगळ्या प्रकारात आबांचं सगळ्यात जास्त नुकसान झालं असं त्याला वाटू लागलं. त्यांनी राहतं घर आणि जमीन गमावून, नव्या जागेतही त्यांना त्रासच झाले असतील म्हणूनच ते कायमचे ह्या सगळ्यातून दूर निघून गेले असतील. त्यांच्या घरी रावसाहेब सतत जाऊन पाहत असत की ते परत आले की नाही. आबा हे सगळं विकूनही कुठे गेले नाहीत तेही नक्की. मग ते गेले तरी कुठे? तितक्यात कानात आवाज आला. आता तुझी वेळ आली आहे हे सगळं समजून घ्यायची. मला फक्त रावसाहेबांचा संशय येत होता पण आता तोही दूर झाला. आजवर मी ह्या स्थानावर लक्ष ठेवून होते, पण इथे काहीही गैर होत नाही. आता मला नक्की खात्री आहे की आबा आणि रावसाहेब ह्यांनी

मिळून हे संस्थान बांधायचा घेतलेला निर्णय सर्वतोपरी योग्य होता. परंतु जे झालं तेही काही बाजूला सारून देण्यासारखं नव्हतं. कोणालाही काहीही हानी न होता हे सगळं कार्य सुरेख पार पडलं असतं. आता सत्य बाहेर यायलाच हवं. माझ्या सगळ्या प्रश्नांची उत्तर मिळाली आता मी तुला तुझ्या प्रश्नांची उत्तर देणार आहे. आजची रात्र महत्वाची आहे. नक्की ये प्रमुख द्वाराने इथे भेट द्यायला.

तो आणि ती...

मी रात्री त्या परिसरात ठरवल्याप्रमाणे गेलो. मी जसा मुख्य दरवाजा ओलांडून आत दाखल झालो तशी मला खूप विचित्र जाणीव होऊ लागली. जणू काही इथे खूप भयंकर काही घडलं आहे. सगळीकडे शुकशुकाट होता. प्रमुख दालनात जाण्याआधी काही पायऱ्या होत्या. पहिली पायरी चढायला पाऊल पुढे उचलणार तितक्यात मला एक खोल खड्डा आणि त्यात विवस्त्र पोटावर झोपलेली मुलगी दिसली. तिच्या अंगावर नखांनी बोचकारलेल्या आणि दातांनी चावल्यासारख्या अनेक जखमा होत्या. आणि असं वाटत होता की तिचा श्वास अजून सुरु होता. घाबरून मी पुढे जाऊ लागलो, थोड्या वेळानी पुन्हा दोन खोल खड्ड्यांमध्ये मला दोन तरुण पुरुषांची शरीरं दिसली. त्यांच्या गळ्यावर काळे निळे असे घाव होते आणि श्वास बंद होते. त्यांची दोरीनी गळा दाबून हत्या झाली होती असं वाटत होतं. थर थर कापत मी पुढे जाऊ लागलो. प्रमुख दालनात एक मोठी गाभान्यासारखी जागा होती. तिथे एका खोल खड्ड्यात वयस्कर जोडपे आपला एक हाथ आशीर्वाद देतात तसे ठेऊन निपचित पडले होते. दोघांचेही डोळे समाधानाने मिटलेले होते परंतु त्यांच्या डोक्याखाली रक्ताचं थारोळं दिसत होतं. कदाचित त्यांना डोक्यावर जोरात कशानेतरी आघात करून मारले गेले आहे, असे दिसत होते. मी ज्या वाटेने आलो त्या वाटेकडे एकदा मागे वळून पाहिलं आणि ती ५ पार्थिव शरीरं आणि त्यांना किती अमानुष पणे मारले आले आहे त्याचा मला अंदाज आला. तर हा तो आबा आणि त्यांचा परिवार आणि ती मुलगी कदाचित

माझ्या कानात बोलत असणार. हे चार जण संपूर्णतः मेलेले असले तरी त्या मुलीचा श्वास अजून चालू आहे असं वाटत होतं.

मी खाली बसून आकाशाकडे पाहून जोरात एकदा ओरडलो. अरे का रे असा भीषण अंत झाला ह्यांचा. आणि तो आवाज कानात आला. आता कळतंय ना की, किती मोठी किंमत मोजावी लागली आम्हाला ह्या श्रद्धास्थानाच्या उभारणीसाठी. त्या चार नराधमांनी केवळ त्या बॅंगेतील पैसे मिळवावेत म्हणून आधी नवीन शेत दाखवून आबांच्या कडून तो कागद सही करून घेतला. नंतर आम्हाला लिंबू पाण्याच्या नावाखाली काहीतरी पाजून आमच्याच घराच्या शेतात घेऊन आले. आजूबाजूचे सगळे आधीच दुसऱ्या गावी आणि आपआपल्या नव्या शेताकडे गेले होते. त्यामुळे गावात तसं कोणीच नव्हतं. त्याचाच फायदा घेऊन त्यांनी आम्हाला संपवायचा डाव आखला. आम्हा सगळ्यांना वेगळं वेगळं बांधून ठेवलं. मग एक एक करत खोल खड्डे खोदले आणि एकच वेळी आबा, माझी आई, आणि माझ्या दोन भावांना मारून टाकलं. आवाज येऊ नये म्हणून आमच्या तोंडात आमच्याच कपड्यांचे तुकडे कोंबले होते. मग सगळे दागिने काढले त्यांच्या अंगावरचे आणि त्या बॅंग मध्ये टाकले. जेव्हा ते माझ्या अंगावरचे दागिने काढत होते तेव्हा त्यातल्या एकाने मला वरपासून खालपर्यंत पाहिलं आणि म्हणाला एवढी मेहेनत केली आहे तर अजून थोडी मेहेनत

करूया आणि मजा घेऊया की. पुढचे दोन तास त्या सगळ्यांनी माझे सगळे कपडे काढून एक एक करत खूप वेळा माझ्यावर बलात्कार केला आणि मी मेली आहे असं समजून मला खड्यात टाकून माझ्यावर माती टाकत टाकत जिवंत असतांनाच मला जमिनीखाली पुरून टाकलं. हा सगळा त्यांनी केलेला पूर्वनियोजित

डाव होता. तब्बल एक वर्ष त्यांनी ह्या पैशांना हाथ लावला नाही. माझा एक एक जाणारा श्वास मला सांगत होता की ह्यांना आणि जे कोणी ह्याला जबाबदार आहेत त्या सगळ्यांना हे असच भयाण मरण दे. माझ्या हातातल्या घड्याळ्यात मरत असतांना शेवटची वेळ होती १२:१२. अखेर जेव्हा ते ती बॅग काढून कसं जायचं ते ठरवत होते त्याच दिवशी त्यांचा मी नायनाट केला.

तिची ती कहाणी ऐकून आणि पाहून मला अतिशय दुःखही झालं आणि एक पुरुष असल्याची लाज देखील वाटली. ती म्हणाली अरे तू कशाला वाईट वाटून घेतो आहेस. तुला मी ओळखते तू असं कधीच कोणाबाबतीत करणार नाहीस. तुला आठवते का शाळेतली मुलगी, जी दहावीत शाळेतून पहिली आली होती. ती मीच. हे ऐकून मला अजूनच जास्त त्रास होऊ लागला. सगळ्या शाळेला अभिमान वाटावा अशी ही चुणचुणीत मुलगी आणि आज तिची काय ही अवस्था झाली आहे. ती म्हणाली तू एकदा स्त्री क्षमतेवर भाषण दिलं होतं आणि ते ज्या पध्दतीनी तू लिहिलं आणि वाचलं होतं त्यावरून मला वाटलं की जर मला कोणी ह्यातून मदत करेल तर तो तूच. म्हणूनच त्या दिवशी मी तुला पाहिलं आणि मी तुला हे सगळं करायला आणि पाहायला भाग पडलं. जमलं तर मला माफ कर. मी म्हटलं अगं मीच तुझी माफी मागतो. कदाचित मी तुला तेव्हा सांगितलं असतं की मला तू किती आवडतेस तर आज हा दिवस आला नसता. ती म्हणाली नसता आला. मलाही तू खूप आवडायचास. आबांना मी तुझ्याबद्दल सांगितलं देखील होतं.

तू त्या सरकारी युवतीला का मारलस असं विचारल्यावर तिने सांगितलं की, तिला हे सगळं कारस्थान जरी माहित नसलं तरी तिला दाट संशय आला होता. परंतु तिने काहीच न करता नकळत ह्या सगळ्या कारस्थानाला मदतच केली आहे.

कदाचित स्वतःच्या कामावर गालबोट लागू नये म्हणून. रावसाहेबांनी जेव्हा पोलिसांना तक्रार केली त्या दिवशी ती देखील तिथेच होती परंतु हे सगळं होत असतांनाही तिने ११ डिसेंबरचं काहीच त्यांना सांगितलं नाही. जे गुन्हा करतात त्याहून मोठे गुन्हेगार, त्या गुन्हाला योग्य न्याय मिळू देण्यास मदत न करणारे असतात. म्हणून १२ डिसेंबर ला पहिली शिक्षा मी तिला दिली. इथे ह्या झाडाखाली ती बॅग लपवलेली आहे. तू पोलिसांना भेटून, ह्या चार जणांनी, आमच्या परिवाराच्या बाबतीत जे केलं ते सगळं सांग आणि त्यांना हे पैसे आणि दागिने श्रध्दास्थानाला दान करायला सांग. त्यांना मात्र आम्ही कुठे पुरलो गेलो आहोत ते सांगू नकोस कारण हा सगळा परिसर लोकांसाठी पवित्र आहे तो तसाच राहू दे. काही रहस्य जमिनीच्या आत तशीच राहिलेली बरी, नाही का? तिने त्याला अखेर आपला चेहेरा दाखवला आणि मनापासून त्याला धन्यवाद देऊन ती तिथून निघून गेली..

पुढील कथा लवकरच

आपले अभिप्राय कळवा

मिलिंद कपाळे

फोन : +९१-८३९०४०५८००